

De ene niet-dualistische realiteit

– Jack Patterson

De niet-dualistische aard van de *Ene Realiteit* werd duidelijk onder woorden gebracht door H.P. Blavatsky, maar het is waarschijnlijk waar dat de volle implicaties van haar eerste fundamentele grondstelling, zoals vermeld in *De Geheime Leer*, sedertdien maar door zeer weinigen gerealiseerd zijn¹. Het is aan een paar intuïtieve wetenschappers - hoofdzakelijk fysici - overgelaten om dit helder en in moderne terminologie te formuleren: het fundamentele niet-dualisme dat HPB vooropstelde.

In zijn boek *The Spectrum of Consciousness* zegt Ken Wilber:

Denkt u eens aan het essentiële inzicht van het werk van Heisenberg, Schrodinger en Einstein - dat het weefsel van de realiteit er een is waarbij de observeerder en het gebeuren, het subject en het object, de kenner en het gekende onscheidbaar zijn, d.w.z. Zij zijn één. Dit soort weten dat niet-dualistisch is, intiem is en direct, laat zich niet codificeren en analyseren².

Maar laten we, voordat wij de bevindingen van deze natuurkundigen verder beschouwen, eens kijken wat H.P. Blavatsky feitelijk gezegd heeft over de *Ene Realiteit*.

In *De Geheime Leer* stelt zij een fundamentele eenheid voorop waarin alles bestaat: 'Er is een Absolute Werkelijkheid, die voorafgaat aan alle geopenbaarde, geconditioneerde Zijn... Deze Oneindige en Eeuwige Oorzaak... is de Wortelloze Wortel van 'alles dat was, is, of ooit zal zijn'... Vrij van alle eigenschappen. ...het is eerder 'Zijn-heid' (*Be-ness*) dan 'Zijn'... en gaat alle gedachte of bespiegeling te boven'³.

Tijdens het laatste jaar van haar leven, in Londen, gaf HPB een reeks wonderbaar-

lijk rijke lessen over *De Geheime Leer*. Gelukkig maakte commandant Bowen hiervan aantekeningen, die zijn uitgegeven in het boekje *Madame Blavatsky over de Studie van Theosofie*, waaruit ik het volgende citeer:

“De leer zegt dat het bestaan EEN is, niet een verzameling van zaken die met elkaar verbonden zijn... Omdat het absoluut is, is er niets buiten. Het is AL-ZIJN. Het is ondeelbaar, anders zou het niet absoluut zijn. Als er een deel van afgescheiden zou kunnen worden, zou het overblijvende deel niet meer absoluut zijn, omdat er direct sprake zou zijn van een vergelijking tussen het overblijvende en het afgescheiden deel. Vergelijking is onverenigbaar met enig idee van absoluteheid. Daarom is het duidelijk dat dit fundamentele ENE Bestaan of absolute Zijn, de REALITEIT moet zijn in elke vorm die er is⁴.”

In het licht van het bovenstaande kunnen wij zien dat *Brahman* correct beschreven wordt als de ‘Ene zonder Tweede’. Maar de vaak gebruikte aanhaling uit de *Bhagavad Gita* - ‘Ik schiep het universum met een deel van mijzelf maar ik blijf bestaan’ - lijkt een halve waarheid omdat wij, door een fragment te postuleren, afgescheiden van het overblijvende geheel, het begrip dualiteit aanvaarden.

Op dezelfde manier zou (zoals Dr. Taimni heeft aangetoond), de volgende zin uit de *Upanishaden*, ‘Leid mij van het onwerkelijke naar het werkelijke’ juist uitgedrukt worden als ‘Leid mij naar het bewustzijnsniveau waar het werkelijke en het onwerkelijke gekend worden als hetzelfde’.

Commandant Bowen schreef ook de volgende woorden van HPB op: ‘De mens is de microcosmos. Aangezien hij dat is, bestaan alle hiërarchieën des hemels in hem. Maar in waarheid is er noch macrocosmos noch microcosmos, maar EEN Bestaan. Groot en klein bestaan alleen maar zo als voorstellingen van een beperkt bewustzijn⁵. In *De Geheime Leer* wordt duidelijk gemaakt dat de mens in zijn hoogste aspect (*atma*) één is met de Hoogste Werkelijkheid - een vonk van de Uni-

versele Overziel. HPB zei vaak het volgende, waarvan wij pas nu de betekenis beginnen te begrijpen: ‘*Wij delen één bewustzijn*’.

Een bewustzijn dat niet-dualistisch is

Wanneer wij bovenstaande beweringen overdenken, gebaseerd op de eerste grondstelling, moeten wij wel de conclusie trekken die een belangrijk uitvloeisel is van de Grondstellingen. De mens kan alleen zichzelf waarlijk kennen wanneer hij zijn eenheid met het Ene Bestaan kent, en om dit te kunnen, moet hij het bewustzijn ervaren dat niet langer scheidend werkt. Dit is natuurlijk het doel van Yoga. Maar het bewustzijn van de mens functioneert normaliter in een wereld van dualiteit - van subject en object, genot en pijn. Zolang de mens zo verdeeld is, kan hij de werkelijkheid of zichzelf niet kennen. Ken Wilber citeert de Zenboeddhist D.T. Suzuki, die duidelijk maakt hoe dualiteit ontstaat in het menselijk verstand:

“De wil (atma) wil zichzelf kennen, en het bewustzijn wordt gewekt, en met het ontwakken van bewustzijn, wordt de wil in tweeën gesplitst. De ene wil, heel en compleet in zichzelf, is nu tegelijkertijd de handelende persoon en degene die dat observeert. Aldus is de mens in staat gesteld te zien, maar tegelijkertijd is er iets dat hij, als observeerder, niet kan zien, en dat is zijn eigen ware natuur⁶.”

Wilber benadrukt de notie van Eenheid door het de ‘naadloze jas van de Realiteit’ te noemen, maar ik denk dat het voortdurende tweedimensionale oppervlak van een bol een nog betere analogie vormt. Als het oppervlak van de bol glad is en uniform van kleur, past het in de definitie van HPB dat het ‘zonder eigenschappen’ is. In feite zou een insect niet doelgericht het oppervlak ervan kunnen bereiken omdat er geen referentiepunt zou zijn om vanuit te navigeren. Het zou in eindeloze kringen rondreizen in een zee van Eenheid. Natuurlijk is de analogie niet volmaakt omdat we ons niet kunnen voorstellen dat het insect de transcendentale ervaring zou hebben waarvan de degenen die cosmissch bewustzijn

gekend hebben, ons vertellen dat het 'alle beschrijving te boven gaat'. Maar laten wij hier niettemin op doorgaan. Als de bol beschreven is of ingesneden of vervormd, krijgt het oppervlak daarbij kenmerken en wordt dualiteit geschapen.

Het menselijk denken bouwt deze eigenschappen op in de wereld van gedachten en gevoelens van de persoonlijkheid en vergeet de 'naadloze jas van de Werkelijkheid' achter de illusoire wereld van gedachten, gebaseerd op subject-object relaties. Een aanhaling uit G. Spencer Brown vat dit op een andere manier samen:

*'De wereld die wij kennen is geconstrueerd om zichzelf te kennen. Maar om dat te kunnen doen, moet het zich verdelen in tenminste een toestand die ziet, en een die gezien wordt. In deze afgesneden staat is wat het ook maar ziet slechts gedeeltelijk zichzelf. Bij iedere poging om een object te zien, moet het handelen om zichzelf te onderscheiden van zichzelf'*⁷.

Ahamkara en Maya

HPB drukte dit idee niet helemaal op dezelfde manier uit, maar ze legde wel uit dat *ahamkara*, het ik-bouwende egoïstische principe, de maker is van de 'Onwetendheid' van gebrek aan bewustzijn dat de persoonlijkheid zelf 'misleidend jegens zichzelf' maakt en hem afscheidt van het Universele Zelf.

De identificatie van het zelf met objecten is, naar men zegt, te wijten aan 'valse' indrukken die zich vasthechten in ons denken terwijl het grote ontvouwen van Goddelijke Ideatie voortschrijdt zonder dat wij ons ervan bewust zijn. Dit is *maya*, de grote illusie, het uitmeten van de fenomenale wereld om ons te verleiden tot acceptatie van de werkelijkheid van de

objectieve wereld. Hoe noodzakelijk deze identificatie ook was in het vroegste evolutionaire proces, toch moet zij teruggedraaid worden voor diegenen die ernaar streven Eenheid te ervaren. Er moet een beweging op gang gebracht worden, weg van dualiteit naar non-dualiteit. Ken Wilber vat dit proces samen:

*'Aldus is de echte wetende één met het kennisuniversum - alles wat u observeert is niets anders dan uzelf die het observeert. Wanneer u neerdaalt in de diepste basis van uw bewustzijn, vindt u daar het universum - niet het valse universum van objecten buiten uzelf, maar het echte universum, dat niet langer voorgesteld wordt als gescheiden in subject en object. Helemaal onderin uzelf valt u uit uzelf in de Realiteit'*⁸.

Er is geen verschil tussen die Werkelijkheid en de 'Ene Absolute Werkelijkheid die voorafgaat aan alle geopenbaarde, geconditioneerde Zijn' dat HPB postuleert in haar eerste grondstelling.

Zij legde het fundament waarop de voorhoede van de hedendaagse wetenschappers hun ideeën over non-dualiteit en het weefsel van Realiteit aan het baseren zijn.

Verwijzingen

1. H.P. Blavatsky, *The Secret Doctrine*, (Adyar edition) Vol.I,p.79
2. Ken Wilber, *The Spectrum of Consciousness*, (Quest Edition, 1977),p.42
3. HPB ib., I,p.79
4. Robert Bowen, *Madame Blavatsky over de Studie van Theosofie*, pp.7-11
5. Robert Bowen, ib., p. 11
6. K.Wilber, ib., p.29
7. Ib., p.86
8. Ib., p.102.

Uit: *Theosophy in New Zealand*,
maart 2000
Vertaling: A.M.I.